

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3254/2016. (XII. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.20.590/2015/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az olasz állampolgárságú indítványozó jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Kúria Pfv.V.20.590/2015/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Az indítványozó állítása szerint a Kúria általa megsemmisíteni kért ítélete sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát.
- [2] 1.1. Az indítványozó 2005. május 31-én 2008. március 31-ig terjedő, határozott időtartamra szóló, vállalkozásinak nevezett, de tartalmában megbízásnak minősülő szerződést kötött egy gazdasági társasággal (a továbbiakban: alperes) pénzügyi, számviteli tanácsadási feladatok ellátására és az ezekkel a tevékenységekkel kapcsolatos ügymenet ellenőrzésére. A felek a szerződés 6. pontjában kikötötték, hogy az indítványozó mások részére is végezhet megbízotti tevékenységet, de az alperes versenytársaitól nem fogadhat el megbízást, ha az az alperes érdekeit sértené. A felek a szerződés 4. pontjában rögzítették, hogy a szerződésük a határozott időtartam lejárta előtt nem mondható fel, kivéve azt az esetet, ha ebben írásban kölcsönösen megállapodnak. A felek 2006. március 31-én a szerződés időtartamát 2009. június 30-ig meghosszabbították azzal a kikötéssel, hogy – erre irányuló, kölcsönös, írásbeli megállapodásuk hiányában – az az alperes által nem szüntethető meg a határozott idő lejárta előtt. Az alperes 2007. október 9-én kelt levelével 2007. október 31-ei hatállyal a szerződést – annak 6. pontjában foglalt tilalom megszegésére hivatkozva – felmondta. Az alperes szerint az indítványozó azzal, hogy egy konkurens Kft.-vel tagsági jogviszonyban állt és szakmai tevékenységet nyújtott a társaság részére, súlyosan és minden kétséget kizáróan megszegte a szerződés 6. pontjában foglalt kötelezettségét.
- [3] 1.2. Az indítványozó 2008. november 3-án keresetet nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz (jelenleg: Fővárosi Törvényszék), melyben a szerződés egyoldalú, valós indok nélküli jogellenes megszüntetésére hivatkozással 34 985 000 forint és járulékal megfizetésére kérte kötelezni az alperest. A Fővárosi Bíróság 34.P.25773/2008/5. számon – annak következményeként, hogy az alperes az első tárgyalást elmulasztotta – bírósági meghagyást bocsátott ki, amellyel szemben az alperes ellentmondással élt. Az indítványozó pontosított keresetében – kártérítés címén – 81 252 euró és az ezen összeg után 2008. december 31-től az Európai Központi Bank által meghatározott referenciakamatnak megfelelő kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest. A Fővárosi Törvényszék 2013. december 3-án 34.P.24.344/2012/14. számon meghozott ítéletével megállapította, hogy a felek között tartós jellegű megbízási szerződés jött létre, az alperesnek joga volt a szerződés felmondással való megszüntetésére, de – figyelemmel a határozott időre – annak alapos okkal kellett történnie. A Fővárosi Törvényszék a rendelkezésére álló bizonyítékok mérlegelése alapján arra a következtetésre jutott, hogy az alperes a bizonyítási eljárás során nem tett eleget a rá háruló bizonyítási tehernek, nem tudta bizonyítani a felmondás jogszerűségét és alapos indokát. A Fővárosi Törvényszék határozatában a kereset jogalapját alaposnak találta, az összecszerűségét pedig az indítványozó által leszállított értéknek megfelelően állapította meg.
- [4] 1.3. Az alperes a Fővárosi Törvényszék 34.P.24.344/2012/14. számú ítélete ellen fellebbezést terjesztett elő, melyet a Fővárosi Ítéletábrla nem talált alaposnak, és mint másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság határozatát érdemben helyesnek ítélte, ezért azt a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 253. § (2) bekezdése alapján helyben hagyta.

- [5] 1.4. A Fővárosi Ítéletábrla 2014. november 14-én 3.Pf.20.168/2014/3. számon meghozott ítéletével szemben az alperes 2015. február 3-án felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Kúriához. A Kúria az alperes felülvizsgálati kérelme és az indítványozó 2015. október 28-án benyújtott felülvizsgálati ellenkérelme alapján 2015. november 4-én meghozott Pfv.V.20.590/2015/9. számú ítéletével a Fővárosi Ítéletábrla jogerős ítéletét hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és az indítványozó keresetét elutasította. A Kúria szerint az alperes az indítványozó tevékenységének az eljáró bíróságok által történt minősítését tartotta tévesnek és nem a tényállás megállapításához felhasznált bizonyítékok mérlegelését sérelmezte. A Kúria arra az álláspontra jutott, hogy az alperes nem a megbízót a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 483. § (1) bekezdése szerint, indokolás nélkül bármikor megillető felmondási jogával élt, hanem az indítványozó szerződésszegése miatt szüntette meg a szerződést. A Kúria szerint az eljáró bíróságok az alperes felmondását rendes felmondásként értékelték, de a megbízott (indítványozó) szerződésszegésére alapított felmondásként bírálták el. A Kúria nem értett egyet az eljáró bíróságok azon jogi álláspontjával, mely szerint az alperes által megjelölt felmondási ok a szerződés megszüntetésének jogszerűségét nem alapozta meg.
- [6] 2. Az indítványozó 2016. május 23-án benyújtott alkotmányjogi panaszában a Kúria Pfv.V.20.590/2015/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, tekintettel arra, hogy az sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz fűződő jogát. Az indítványozó úgy vélte, az alperes Kúriához benyújtott felülvizsgálati kérelmében megismételve fellebbezési kérelmét, az első- és másodfokú ítéletek hatályon kívül helyezését és a „jogszabályoknak megfelelő, új határozat” hozatalát, valamint az indítványozó keresetének elutasítását kérte anélkül, hogy megjelölte volna azon jogszabályokat, melyeket az első- és másodfokú eljárás sértett. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában előadta, meglátása szerint a Kúriának el kellett volna utasítania az alperes felülvizsgálati kérelmét (ezt felülvizsgálati ellenkérelmében a Kúriától is kérte), mert az „burkoltan a bizonyítékok ismételt egybevetésére, újbóli értékelésére irányult”. A tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogának megsértése kapcsán az indítványozó előadta, az alapelv mind az anyagi, mind a rájuk vonatkozó eljárási jogszabályok betartását követeli meg a bíróságoktól. Az indítványozó ennek kapcsán hivatkozott az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésére, mely az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire vonatkozó, kötelező erejét mondja ki, továbbá a diszkrimináció tilalmát szabályozó XV. cikkre. Az indítványozó mindezek mellett utalt a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 36. §-ának a bíró lelkiismeretes, részrehajlás nélküli eljárását és az ügyféllel szembeni tisztességes és pártatlan magatartás tanúsítását előíró rendelkezéseire. Az indítványozó az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelemmel összefüggésben hivatkozott a Pp. felülvizsgálatot szabályozó rendelkezéseire, megítélése szerint az alperes kérelme „nyilvánvalóan nem felelt meg a Pp. 272. § (2) bekezdésében foglalt feltételeknek”, ezért azt a Kúriának hivatalból el kellett volna utasítania a Pp. 273. § (1) bekezdése alapján. Az indítványozó véleménye szerint a felülvizsgálati kérelem „nem jelöl meg egyetlen anyagi vagy eljárási jogszabályt sem, amelyet a korábban eljáró bíróságok megsértettek volna, és/vagy amely alapot adott volna a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére”. Az indítványozó állítása alátámasztásaként utalt a Kúria több korábbi határozatára, melyekben a megsértett jogszabályhely megjelölése hiányában előterjesztett felülvizsgálati kérelmeket a legfőbb bírói fórum hivatalból elutasította. A Kúria eljárása és döntése – az indítványozó szerint – sérti az Alaptörvényben foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot, kétséget ébreszt a bírói pártatlanság tekintetében, továbbá alkalmas az igazságszolgáltatásba vetett bizalom megingatására azzal, hogy hivatalból elutasítandó felülvizsgálati kérelmet bírált el. Az indítványozó úgy vélte, a Kúria a kötelező jogszabályi előírások és saját jogi iránymutatásai figyelmen kívül hagyásával szemet hunyt az alperesi kérelem hiányosságai felett, a felek egyenjogúsága elvének megsértésével és a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütköző módon előnyös helyzetbe hozva az alperest. Az indítványozó megállapítása szerint a Kúria az alperes felülvizsgálati kérelmének fogyatékoságait pótolva „olyan okból találta jogszabálysértőnek a jogerős ítéletet, és helyezte hatályon kívül mind az elsőfokú, mind pedig a jogerős ítéletet, melyet az alperes sem az elsőfokú, sem a fellebbezési eljárásban nem fogalmazott meg és a felülvizsgálati kérelmében sem kért, sőt kérelme is megerősíti, hogy elfogadta, nem vitatta és maga is osztotta az elsőfokú bíróság – jogerős ítélettel megerősített – jogi álláspontját, a tekintetben, hogy felmondhatta az indítványozóval kötött megbízási szerződést, azt azonban csak alapos okkal tehette”. Az indítványozó előadta azt is, a tisztességes eljáráshoz fűződő joga sérült azzal, hogy a felülvizsgálat adta szűk keretek között sem volt lehetősége észrevétel tennie a „sérlemzett ítélettel pótolta és csak az ítélet kihirdetése alkalmával megismert”, alperes által meg nem fogalmazott „kérelemre”.

- [7] 2.1. Az Alkotmánybíróság eljárása folyamán elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt, mely során megvizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panaszra irányadó, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvényben (a továbbiakban: Abtv.) foglalt tartalmi és formai követelményeknek. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerint, tanácsban járva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit.
- [8] 2.2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozó érintett, felperesként vett részt a bírósági eljárásban és a sérelmezett bírói döntést egyértelműen megjelölte [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont], indítványa továbbá kifejezett kérelmet tartalmaz az ítélet megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont]. Az indítványozó alkotmányjogi panasz megjelöli azt a törvényi rendelkezést, mely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítványozó – jogi képviselője útján – a Kúria sérelmezett ítéletét 2016. március 25-én vette át, alkotmányjogi panaszát 2016. május 23-án nyújtotta be az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszékhez. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság rendelkezésére álló iratokból megállapítható, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta be az első fokon eljáró bírósághoz. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pontjában meghatározottak szerint az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit egyértelműen megjelölte. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így beadványa az Abtv. 27. §-ában ezzel összefüggésben megfogalmazott feltételnek is eleget tesz.
- [9] 3. A felülvizsgálat önálló, rendkívüli, nem teljes átszarmaztató hatályú, fellebbezési perorvoslat, mely a jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős döntéssel szemben vehető igénybe. A felülvizsgálati eljárás „[c]élja a jogerős döntés anyagi jogi és eljárásjogi jogszerűségének vizsgálata. Ha a Kúria olyan jogszabálysértést állapít meg, amely kihatott az ügy érdemére, hatályon kívül helyezi a jogerős ítéletet (és ha szükséges, az elsőfokú ítéletet is), vagy ha ennek feltételei fennállnak, megváltoztató ítéletet hoz” {3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [20]}. A hivatkozott alkotmánybírósági határozat szerint a bírói gyakorlat határozza meg, mi minősül jogszabálysértésnek {3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [21]}. A Kúria (korábban Legfelsőbb Bíróság) gyakorlata a felülvizsgálati eljárásban – az iratellenes, vagy kirívóan okszerűtlen, a logika szabályaival ellentétes módon történt bizonyíték-mérlegelés kivételével – tiltja a bizonyítékok felülmérlegelését (BH 1993/768; BH 1995/226; BH 1993/685; BH 2002/29; BH 1999/44), ugyanezen álláspontra helyezkedett az Alkotmánybíróság is, amikor elismerte a legfőbb bírói fórum jogát arra, hogy „[j]ogszabálysértést állapítson meg a felülvizsgált ítéletben megállapított tényállással összefüggésben, ha az nyilvánvalóan helytelen, kirívóan okszerűtlen vagy logikai ellentmondást tartalmazó következtetésen alapszik” {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [84]; 3085/2013. (III. 27.) AB végzés, Indokolás [16]}. Az Alkotmánybíróság hivatkozott, 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában kiemeli, „[a] bizonyítékok mérlegelése (felülmérlegelése) olyan, a bizonyítás körébe tartozó eljárási cselekmény, amelynek alanya kizárólag a bíróság (eljáró bírák). Míg a bizonyítás körébe tartozó egyéb eljárási cselekmények (indítványozás, bizonyítási eszközök megvizsgálása) a felek aktív részvételével folynak, addig a mérlegelés a bíró tevékenysége.” (Indokolás [91]) Mindamelllett, hogy a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen mérlegelése megalapozza a felülvizsgálati kérelmet (BH 1999/4.), a Kúria csupán a törvény adta lehetőséggel élt, amikor az indítványozó által támadott ítéletében az eljáró bíróságok bizonyítékok mérlegelése során levont jogi következtetését minősítette helytelennek (lényegében jogszabálysértőnek) és kimondta, hogy a megbízási jogviszony bizalmi jellegéből eredően az alperes felmondása jogszerűen történt. Az Alkotmánybíróság több, korábbi döntésében kifejtette, hogy „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése nem rögzít semmilyen elvárást a bizonyítás rendszerét, szabályait illetően, beleértve azt is, hogy melyik jogorvoslati fórum mennyiben mérlegelheti (mérlegelheti felül) a bizonyítékokat.” {3104/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [17]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [83]; 3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [25]} Az Alkotmánybíróság hivatkozott döntései szerint a felülmérlegelés abszolút tilalma és az alól meghatározott körű kivételek léte a tisztességes eljáráshoz való jogból nem következik, a tilalom a közvetlenség nem kodifikált, eljárásjogi szabályokból levezetett elvével függ össze {3104/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [17]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [83]; 3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [25]}.

- [10] 3.1. Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz fűződő joga megsértéseként említette, hogy „a sérelmezett ítélettel pótolt és csak az ítélet kihirdetése alkalmával megismert, alperes által meg nem fogalmazott kérelemre” nem volt lehetősége érdemben reagálnia. A Pp. 274. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálja el, leszámítva azt az esetet, ha a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri. A Pp. 274. § (2) bekezdése szerint tárgyalás tartását a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél a felülvizsgálati kérelmében, az ellenfél pedig a felülvizsgálati kérelem kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti. Az Alkotmánybíróság rendelkezésére álló iratok tanúsága szerint a tisztességes eljárás részét képező fegyverek egyenlőségének elve érvényesült azáltal, hogy az indítványozó a felülvizsgálati kérelmet kézhez kapta, arra 2015. október 28-án érdemben reagált (ellenkérelmet terjesztett elő), azonban tárgyalás tartását nem kérte. Az Alkotmánybíróság gyakorlata a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog lényegét az alkotmányos jelentőségű eljárási szabályok érvényesülésében állapítja meg, a „[b]íróságok eljárásának ezen túlmenő elemei, így különösen az adott jogvitáknak – a jogszabályok alkalmazásával és a bíróság mérlegelési jogának gyakorlásával történő – mikénti eldöntését nem tekinti alkotmányossági kérdésnek.” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}
- [11] 3.2. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja pedig az egyértelműen megjelölt – alaptörvény-ellenesnek vélt bírói döntéssel szembeni – indokolási kötelezettséget támasztja a beadvánnyal szemben. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó alkotmányjogi panasa nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, és esetében a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség sem merült fel. Az indítványozó pervesztessége kimondásának okán kéri a kúriai ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az Alkotmánybíróság hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik, így az alkotmányjogi panasz „[n]em tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal már nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [18]; 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Az Alkotmánybíróság a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának felülvizsgálatával burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [18]; 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]; korábban: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}, ezért a testület az indítványozó alkotmányjogi panaszát befogadásra és érdemi elbírálásra alkalmatlannak találta.
- [12] 4. A fentiekben részletezettek alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja szerint – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra – az indítványozó alkotmányjogi panaszát visszautasítja.

Budapest, 2016. november 28.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1058/2016.

